

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

28 mai 2013

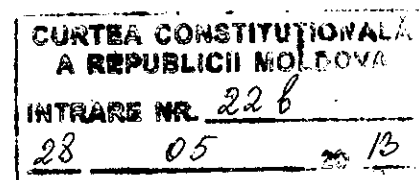
55 nr. 26

Curtea Constituțională a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Serghei SÎRBU
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel. 079799995

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta, se solicită interpretarea articolului 85 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

1. Temeiul de dizolvare a Parlamentului prevăzut la alin. (2) al art. 85 din Constituție reprezintă o continuare a temeiurilor reglementate de alin. (1) sau poate fi aplicat de sine-stătător?
2. Constituie temei de dizolvare a Parlamentului imposibilitatea formării Guvernului timp de 3 luni indiferent de motivele care au generat această imposibilitate?
3. În cazul apariției circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului și dacă nu mai există altă posibilitate de a depăși conflictul politic între autorități, cum urmează a fi înțeleasă sintagma „poate să dizolve Parlamentul” ce i se atribuie Președintelui Republicii Moldova?
 - Este un drept discreționar al șefului statului de dizolvare, care poate să decidă și să refuze dizolvarea? sau
 - Este de fapt o obligație pentru șefului statului de a dizolva Parlamentul?
4. Constatarea, de către Curtea Constituțională a circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului poate fi efectuată doar la solicitarea Președintelui Republicii Moldova sau în vederea eliminării oricăror abuzuri, acest proces poate fi inițiat și de alți subiecți cu drept de sesizare la Curtea Constituțională (e.g. deputați)?

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 77

Președintele Republicii Moldova, șeful statului

(1) Președintele Republicii Moldova este șeful statului.

(2) Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Articolul 85 Dizolvarea Parlamentului

(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, cu excepția cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

Articolul 134**Statutul**

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135**Atribuțiile**

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte, precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

IV. ARGUMENTELE DE RIGOARE

Conform art. 134 din Constituție, unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

Una din atribuțiile de bază ale Curții Constituționale, potrivit art. 135 alin. (1) lit. b) este interpretarea Constituției.

Analizând aceste norme constituționale, în virtutea activității și atribuțiilor ce ne revin în situații concrete am constatat unele ambiguități la aplicarea unor prevederi din Constituție, caz ce poate fi soluționat doar de către Curtea Constituțională prin interpretarea oficială a acestor norme.

Analizând practica constituțională a Republicii Moldova constatăm faptul că dizolvarea Parlamentului reprezintă sancțiunea constituțională aplicabilă Parlamentului

în situațiile cînd organul legislativ suprem nu-și mai poate exercita funcțiile și astfel, nu mai poate exprima opinia alegătorilor.

Dizolvarea Parlamentului și ulterior, ca și consecință, desfășurarea alegerilor parlamentare, reprezintă acel mecanism democratic prin care se oferă posibilitate alegătorilor să soluționeze, pe cale constituțională, conflictul dintre autorități.

Constituția Republicii Moldova prevede mai multe circumstanțe care duc la dizolvarea Parlamentului.

Astfel, potrivit art. 78 alin. (5) din Legea Supremă, Președintele Republicii Moldova în exercițiu dizolvă Parlamentul dacă nu a fost ales Președintele țării.

Această normă a fost aplicată în practică și interpretată în mai multe rînduri și la acest moment, aceasta nu ridică semne de întrebare.

În același timp, Constituția mai prevede și alte circumstanțe care pot duce la dizolvarea Parlamentului, care nu au fost aplicate nici odată în practică și care nici nu au fost interpretate suficient de explicit pentru a elimina orice dubii la aplicare.

1. Astfel, potrivit art. 85 alin. (1) din Constituție, în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

Din această normă constituțională distingem două cazuri care duc la dizolvarea Parlamentului:

- imposibilitatea formării Guvernului;
- blocarea procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni.

Dizolvarea Parlamentului după blocarea procedurii de adoptare a legilor a fost anterior obiect de studiu și interpretare de către Curtea Constituțională și, la acest moment, aceasta nu ridică careva semne de întrebare.

Totuși, cele mai mari întrebări le ridică însă situația de dizolvare a Parlamentului în cazul imposibilității formării Guvernului.

Analizînd textul constituțional de la alin. (1) al art. 85, nu este clar dacă termenul de 3 luni prevăzut pentru blocarea adoptării legilor se aplică și pentru situația imposibilității de formare a Guvernului.

Potrivit unui punct de vedere, analizînd textual norma menționată din Constituție, acele 3 luni se aplică doar situației blocării procedurii de adoptare a legilor, iar potrivit altei opinii, termenul de 3 luni urmează a fi înțeles și pentru situația imposibilității formării Guvernului.

Alin. (2) din art. 85 prevede că Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima

solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

Conform unor opinii, alin. (2) vine să dezvolte prevederea și cazul de imposibilitate a formării Guvernului, indicat la alin. (1) iar potrivit altor opinii circumstanța stipulată la alin. (2) este un caz care poate fi privit separat și care urmează a fi tratat de sine-stătător.

Pentru a înțelege mai bine aceste prevederi constituționale, putem admite existența unor situații în practică.

Astfel, în urma demisiei Prim-ministrului sau adoptării unei moțiuni de cenzură, Guvernul este demis. Conform normelor constituționale, urmează a fi demarat procesul de investire a unui nou Guvern.

Acest proces poate fi dus la bun sfârșit, iar Guvernul să fie votat ori să nu fie votat.

De remarcat este că, ne investirea Guvernului ar putea fi realizată prin mai multe situații:

- a) Președintele desemnează, cel puțin de două ori, candidatul la funcția de Prim-ministru și dacă după 45 de zile (de la data primei desemnări), Guvernul nu a fost investit, apare circumstanța care permite șefului statului să dizolve Parlamentul;
- b) Dat fiind faptul că Legea Supremă nu prevede un termen concret în care Președintele țării să fie obligat să înceapă procedura de desemnare a candidatului la funcția de Prim-ministru, acest proces ar putea fi tergiversat, din anumite interese politice, pentru o perioadă nedeterminată, care poate, de fapt, depăși 3 luni;
- c) Președintele Republicii Moldova desemnează candidatul la funcția de Prim-ministru iar acesta din urmă, fie renunță, fie nu vine în fața Parlamentului cu solicitarea de investitură;
- d) Pot fi situații când nici un candidat nu acceptă să fie desemnat;
- e) Situații care vor avea aceleași consecințe ar putea fi și altele, care la moment, nu pot fi prevăzute în totalitate.

Situații în practică care vor duce la ne formarea Guvernului pot fi diverse și dacă să considerăm că unica circumstanță de dizolvare este cea de la alin. (2) art. 85, atunci rămân nereglementate alte situații care pot surveni și care nu vor avea finalitate, și evident nu va fi clar cum de depășit această situație.

Iată de ce, este viabilă opinia potrivit căreia, prevederea de la alin. (2) art. 85 este o situație concretă care duce la posibilitatea dizolvării Parlamentului, iar alte situații, de ne formare a Guvernului descrise mai sus, urmează a fi interpretate potrivit situației de imposibilitate de formare a Guvernului timp de 3 luni, reieșind din alin. (1) art. 85.

Astfel, în cazul în care Guvernul nu va fi format timp de 3 luni (termen care poate

curge de la data demisiei guvernului), indiferent de motive, dar altele decât cele prevăzute la alin. (2) art. 85, aceasta (i.e. ne formarea Guvernului) va constitui temei pentru dizolvarea Parlamentului.

Această abordare este una logică, deoarece, dacă e să admitem opinia potrivit căreia prevederile alin. (1) și cele ale alin. (2), au legătură directă și vin să se completeze, aceasta ar putea genera situații în practică când, ne formarea Guvernului (de exemplu din motivul că Președintele țării blochează procedura de desemnare a candidatului sau candidatul desemnat refuză să vină cu solicitarea de investitură sau alte motive decât cele menționate la alin. (2)) atunci ne vom trezi într-o situație de blocare a soluționării conflictului între autorități.

O asemenea situație ar putea fi folosită de unele forțe politice în mod intenționat pentru a evita dizolvarea Parlamentului și a perpetua criza politică și instituțională.

Considerăm că legiuitorul constituent, adoptând art. 85 din Constituție, a venit să dea o soluție pentru a nu admite perpetuarea conflictului între autorități și responsabilizarea politicienilor în vederea soluționării problemei și instituirea unei stabilități instituționale pentru realizarea sarcinilor și atribuțiilor constituționale în interesul suveranului suprem – poporului.

Dizolvarea Parlamentului, astfel, este acea sancțiune politică care, în mod evident, va mobiliza autoritățile de a găsi o soluție pentru a aplană conflictele existente iar în cazul imposibilității soluționării, atunci dizolvarea Parlamentului și desfășurarea alegerilor este unica soluție pentru un stat democratic de a reveni la normalitate.

Orice posibilitate de a târăgăna, la nivel constituțional, a unei situații de criză pentru un termen nedeterminat, ar fi în contradicție evidentă cu spiritul normelor constituționale, care vin să asigure funcționalitatea autorităților statului.

2. O altă problemă de importanță, care reiese din cele expuse mai sus, reprezintă interpretarea sintagmei “*poate să dizolve Parlamentul*” stabilită la alin. (1) al art. 85.

Astfel, potrivit unor interpretări, sintagma *poate* se definește ca un drept discreționar al șefului statului de a dizolva Parlamentul, iar dacă acesta, din anumite motive, nu dorește să o facă, atunci dizolvarea Parlamentului poate fi refuzată, chiar dacă au apărut toate circumstanțele și nu există posibilități de soluționare a conflictului între autorități.

O asemenea poziție are dreptul la viață, dar în practică pot apărea situații în care refuzul, din considerente politice, de a dizolva Parlamentul ar agrava la maxim criza politică, fapt ce ar putea duce la consecințe extrem de negative pentru rezolvarea problemelor de importanță deosebită pentru stat și ar periclita funcționalitatea autorităților statului dat fiind că în asemenea circumstanțe, ori Parlamentul este blocat (în cazul blocării legislative), ori Guvernul este disfuncțional (în cazul demisiei Guvernului).

O tergiversare pe un termen nedeterminat a activității unui Guvern în demisie, cu prim-ministru interimar, sau a unui Parlament care nu poate adopta legi, vor aduce eminentemente la consecințe negative pentru societate, iar suveranul suprem – poporul Republicii Moldova, va fi limitat din dreptul de a interveni direct pentru a sancționa politicienii care se fac responsabili și nu va putea decide, prin intermediul alegerilor, soluționarea acestui conflict.

Luînd în considerare de cele menționate, considerăm că în situațiile cînd au apărut toate circumstanțele de dizolvare a Parlamentului și au fost epuizate toate posibilitățile de a reveni la normalitate, pentru soluționării conflictului între autorități, Președintele Republicii Moldova nu numai că poate, ci și este obligat să purceadă la dizolvarea Parlamentului.

3. În aceeași ordine de idei, există și o altă problemă care poate apărea în practică și poate fi interpretată ambiguu.

Astfel, în cazul apariției circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului, pentru evitarea abuzurilor, Curtea Constituțională urmează să se expună asupra acestor circumstanțe.

Potrivit legii, Curtea Constituțională examinează situația în cauză după adresarea Președintelui Republicii Moldova.

Dar dacă, din aceleași motive politice, Președintele țării refuză să se adreseze Curții Constituționale pentru ca aceasta (i.e. Curtea), să se expună asupra circumstanțelor de dizolvare, întrebarea este - ce facem?

Așteptăm bunăvoința șefului statului sau totuși Curtea Constituțională poate să emită avizul său și la adresarea altor subiecți sau chiar din oficiu?

Remarcăm faptul că necesitatea clarificării acestor situații a apărut abia acum, cînd aceste norme ar putea fi aplicate în practică, dar din considerentul că prevederile date, anterior nu au fost aplicate niciodată, apar un șir de contradicții și interpretări neunivoce.

Considerăm că Curtea Constituțională urmează să se expună asupra circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului fără a fi limitată în dreptul de sesizare doar de către Președintele Republicii Moldova.

Prevederile articolul 85 alin. (1) și alin. (2) din Constituție, la ora actuală, nu ne dau un răspuns clar la aceste întrebări, și din aceste considerente, este imperios necesară o interpretare oficială în vederea eliminării oricăror ambiguități.

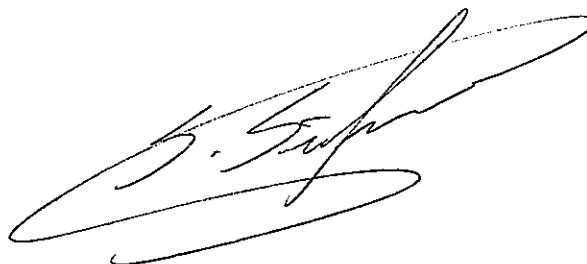
V. CERINȚELE SESIZĂRII

Avînd în vedere că problema descrisă nu poate fi soluționată, la moment, prin altă procedură legală, în vederea eliminării ambiguităților, divergențelor juridice, precum și pentru determinarea sensului exact al normei constituționale, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 4 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale să interpreteze prevederile articolului 85 alin. (1) și alin. (2) din Constituția Republicii Moldova sub următoarele aspecte:

1. Temeiul de dizolvare a Parlamentului prevăzut la alin. (2) al art. 85 din Constituție reprezintă o continuare a temeiurilor reglementate de alin. (1) sau poate fi aplicat și de sine-stătător?
2. Constituie temei de dizolvare a Parlamentului imposibilitatea formării Guvernului timp de 3 luni indiferent de motivele care au generat această imposibilitate, și eventual, de cînd începe să curgă aceste termen de 3 luni?
3. În cazul apariției circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului, și dacă nu mai există altă posibilitate de a depăși conflictul politic între autorități, cum urmează a fi înțeleasă sintagma „*poate să dizolve Parlamentul*”?
 - Ca fiind un drept discreționar al șefului statului de a decide dizolvarea - care ar putea eventual și să refuzarea dizolvării?
Sau
 - Este totuși o obligativitate a șefului statului, cea de dizolvare a Parlamentului?
4. Constatarea, de către Curtea Constituțională a circumstanțelor de dizolvare a Parlamentului, poate fi efectuată doar la solicitarea Președintelui Republicii Moldova, sau în vederea eliminării oricăror abuzuri, acest proces poate fi inițiat și de alți subiecți cu drept de sesizare la Curtea Constituțională?

Dat fiind că, în practică, avem o situație critică ce ține de aplicarea corectă a acestor norme constituționale, solicit Curții examinarea prezentei sesizări în **regim de urgență**.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Serghei SÎRBU